

1b

3. Motse Ngwako.

- 1 Motse wa Mabyale Daniel Mohlabe. Mathomo mo xo axiwa motse, mong wa motse o kxetha mowe yena a nyakaxo xo axa xona. Ka moraxo xa mowe a xo bone o ya ngakeng, ngaka ke yona e tlaxo xo mmotsa xore xo lokile xoba xa xwa loka a fetele pele. Xe e ka re xo lokile o kxopela dipheko. Xa e dumela xo mo fa dipheko pele e swanetse xo axa lexora, bosexo xare kowa thipa di xana xo sexa mong wa motse le ngaka ba tsoxa byale ba thoma xo xasa dihlaré ba dikoloxa le lexora e le xore leuba lona ba setse ba axile. Ka moraxo xa mowe ke moka ngaka e swanetse xo bolela se e leng sona mabapi le mosomo wa xaxwe. Tse dingwe dingaka di bolaya pudi tse dingwe di nyaka byala. Ke moka byale ba thoma xo axa
- 2 ntlo ya mosadi e moxolo, ka moraxo ba axa ya yo a mo latelaxo byale byale ka xo latelana xa bona. Xa ba feditse ka moka dintlo byale ngaka e hlina melao, xa xo dumellwe xo apexa dihloko, byala, dithothonya, ditlo le ditloomarapo.
- Mosadi e moxolo o swanetse xo apexa byala ba bitse ngaka ela ya xo axa motse a tle a dire dipheko tse dingwe. Xa xo dirilwe dipheko tsa bobedi dilo ka moka di dumeletswe xore ba di apexe. Iyale mowe ngwaxa o mongwe le o mongwe ba swanetse xo bitsa ngaka e tla e tsoxa motse ka boswa. Ba dira byala xe ba yo bitsa ngaka. Motse owe o na le basadi ba phethang menwana e mmedi. Le dintlo tsa bona di phetha menwana e mmedi. Banna ba tselela, dintlo di lekane bona basadi. Xo na le dintlwana tsa basikanyana tse pedi tsa banenyana tse tharo. O na le ditlita tsa disexo tse nne.
- 3 Ba bangwe ba basadi ba rebala le disexo ka mangwakong a bona. Xo na le dintlo tsa mello ke tse hlano, ba bangwe ba xotsa mello ka dintlong tsa malao le disexo. Motse o na kxoro ya ona e axilwe ka lesaka la dikxomo, ke xore xa diphate. E na le maforo a mabedi, la pele ke la xo tsena la bobedi ke la xo tsena ka motseng. Kxoro e diretswe monna e mongwe le e mongwe. Xa o

fihla kxorong o tla hwetsana mollo o le xona, mme a dula xona.
 Xa a bona xore xa xo na motho o swanetse xo no dula xofihlela a
 bona motho a morome xore ndumedisetse, a dumedisa mong wa motse,
 mong wa motse a mo amoxela. Ke moka o mo hlalela ka dijo xa di le
 xona, ke moka ba mmotsisa madireng. Kxoro ke selo se sexolo ke
 maakaretso a tse dibe le tse dibotse. Xa o ka fihla wa ya ka la-
 4 peng ke xore o nyatsitse mong wa motse, o na le molato ka baka
 la xore difero o supilwe ke mang? Banna le basemanyana ba dula
 kxorong. Basemanyana ba ithuta melao le ditaba tsa kxale. Tsa
 xo ja ba ja xona banna le basemanyana. Basemanyana ba seba ka
 maswe, ba hutseletsa ka xare xa lexopo ba kxapola ka ditsekana.
 Banna bona ba seba ka meroxo ya xo apexwa ke basadi ba bona.

Basadi ba dula ka lapeng. Mosadi wa moene o swanetse xo
 tsena ka lapeng a dumedise basadi byale ba tsee maduma ba ise xo
 monna. Basadi ba axa lapa. Ba axa ka mafate, ke lesisisi le
 lehlaka-noka le diphate. Mosadi e mongwe le e mongwe o na le lapa
 la xaxwe. Lapa le lengwe le lengwe le na le difero tsa lona,
 mafate ana xa fihle fase ke diphate di fihlang fase, ele xore ba
 5 epela diphate pele ka moraxo ba balla ka dinti, dipallo ke
 lesisisi. Motse ona o axilwe lekxwareng pele xa xore o axiwe
 xona o be o axilwe sedibeng sa Popela. Mong wa ona e be e le
 Mmaxeketla Mohlabe, lehono mong wa ona ke Morwa wa Mabyale Daniel.
 Ngaka e axilexo motse wa mo lekxwareng ke Rakxobadi Moyeni. O
 hlabile pudi xe a o axa. Ntlo e kxolo ya motse o ke ya Makubu.
 Monna wa xaxwe xa sa phela, o motsere xa malome axwe. Ngwana wa xa-
 xwe o xona, ke gena e lexo yo moxolo xo Mabyale. Yena leina la xax-
 we ke Teka Jim Mohlabe, ntlo ya mmaxwe xa e axiwa banna ba motse
 o ba itikela, ba e axile ka diphate tsa xo ona (marate), ke marate
 6 a Mohlomi, Motsere le Morotho ke tsona diphate tsa xo tiya. Xa
 di fihliwe ka pela, di tsea mengwaxa e mentsi, lexa o nyaka xo
 tloxa xore o axa moxongwe di na le thotlela ke xore o no hwetsana

di sa lokile wa axa ka tsona xape, ba axa lexokxo pele ba epile mowe
 ntlo e swanetseng xo tla xona, byale ba fakela diphate ka mowe
 keleteng, byale ba phusetsa diphate ka mobu. Ba loxa kxare bae
 beva moxo swanetsexo xo tla xo dula mahlomo. Xe ba feditse
 mowe ba thoma xo e balla boxare bya yona ba balla maballo a mabedi,
 kxare ba loxa ka motlapa-namane le dipallo tsa motsweriri dinti
 tsa xo loxa ke tsa mooka. Dipallo tsena di kxona xo ferexa xa
 di robexe xa di bole kapela, le dinti tse le tsona di tixile
 kudu. Le lona lexokxo ba balla ka lona. Theete ya ntlo e tsea
 7 letsatsi ka moka. Ka moswana o latelaxo ba hlaba hlaku, ba
 nyakela lengwtlwa ba le bora ka boro matheko ohle a lona ka moka
 xa lona. Ba rora masoba a phethaxo menwana e mmedi ba bora le
 lengwe ka fase xo lona ka xodimo xo lona ke nhla. Byale ba nyakela
 phate e telole ba epela xare xa ntlo mafefile nhla xore e kxone
 xo tsena ka kwa lesobeng la lengetlo. Byale ba nyakele diphate
 tse dingwe ba di phakaxanye mola sexokxobeng di tlemiwa mo sexokxo-
 beng le mola phateng ya xo epeiwa ka xare xa ntlo xore phate e se
 ke ya xi sikinyexa e no ema felo xotii, le lengetlwa la se ke la
 kxopama. Byale bana ba babedi ba namela ba bangwe ba nexeletsa
 mahlomo a maxolo ba tsenthsa ka kowa masobeng a lengwtlwa, ba ka
 fase ba kokotela xore a sobele xe ba enetsitse masobana ala,
 ba thoma xo loxa dikxare tsa hlaka tse pedi, e kxolo le e nyana.
 8 Ba thoma xo balla ka e nyana e ba ka xare xa ntlo ka kxakala le
 dipallo, ka moraxo ba balla ka e kxolo dipallo ka kxakala.
 Xe ba feditse tsewe ba thoma xo xwaella ka mahlomo a ng mangwe
 a xo tiba dibaka tse dikxolo ka moraxo byale ba balla boxare
 bya hlaka. Dipallo xa di sa tsena ka xare di ba kantle ke a:
 Motsetse le Modutwane. Mehlare ewe e tixile xa e fehlwe ke
 phehli, le xona xa e ferexe. Lengetlwa lona ke la moxo, dipallo
 le dinti tsa hlaka e sa le tsa lexokxo. Ke moka ntlo e fedile xo
 setse xo rolela, ke matsatsi a mabedi byale xe ntlo e thomilwe.

- Byale xo thoriwa xo rulela. Xo rulela batho ba lararo xoba xa e le ya tikela batho ba tselelaxo. Ba babedi ba tsena ka xare, mme ba babedi xape ba namela xodimo kantle. Ba ka xare mosomo
- 9 wa bona ke xo thusa xo xoxa lenti le xo tlema lenti xa le fedile. Ba kantle ke baruledi. Letsomo la pele le a tlala byane byo bontsi, la bobedi le a sesefa, byalo byalo. Byane bya xo rulela ke hlokwa. Xo rulela ba tsea matsatsi a mararo xoba a rane. Xa ba feditse ka hlokwa ba loxa lekxunya ka lefe ke la xo feletsa ke xore sehloro. Dinti tsa xo rulela ke lefokori, ba le ohla yaba dithapo tse ditelele, ba bangwe ba ohlisa ka byala ba tsea letsatsi, ya ohlang a le o tee o tsea beke tse tharo xoba le matsatsi. Dinti tsa mohlare o di lokile kudu mo xo ruleleng le xo tiya di tixile. Di ohlexa xabotse xa di nthse maphone, di ohliwa ka diatla. Byale ntlo e fedile, banna ba e tloxela ba yo nyaka lebati le dixokxoba. Lebati la yona ke la motsetse, mohlare o na le mabati a xo tiya a
- 10 mabotse. Ba ripa e le mohlare o moxolo ba o pharoxan, a ka boxare. Ba betla, xa ba feditse xo betla ba o faela ka metsing lesome la matsatsi ba xatisa ka mafika. Xe ba e nthsa ba yo o xatisa ka mafika letsatsing matsatsi a mahlano. Ke moka ba le tsee ba le xone. Ba le xona ka dixokxoba tsa morotho. Morotho ke mohlare wa xo loka kudu, o tixile lehofo ba bile ba dira dipona ka ona, nmeroko wa banna o feletse ruri. Byale xo tsena bo-mamoduwa-duwane, ke basadi. Ba thoma ka xo rorela mabu a mahutedu a dio lwana le a mafikana. Ba bota ka ona. Xa mathomo ba re xo bota ba e lesetsa ya xa poxo. La bobedi ba xoloka, la boraro ba ritela. La bone ba xoloka ka motaxa, ke mobu o mosweu. Xa e le le bathong ba re xo ritela ba dila ka maloko a dikxomo. Ba dira le merututu ya xo dula xodimo xo yona, le wa serafelo sa mapoto.
- 11 Mo lapeng la ona ba epotse pheko, montse ba re ke badimo. Ngwaxa o mongwe le o mongwe xe ba thoma xo nyaka xo ja mabele a mafwa ba bema montse pele. Dintlo tsa mosata tse dintsi di no swana le dintlo tsa batho ka moka ke ntlo ka e tee feela e e sa dukellweng xo tlenwa ke batho, kantle le batseta ba kxosi.

K34/82

Bakxomana xa ba dumellwe ka xoba ba ka bolaya kxosi, ka xobane
 ba ka ya ba mmonela, maloi a xaxwe ka moka a ka xo yona. Byale
 xa o thsaba xo loiwa o swanetse o nyakele ya xaxo ngaka e xo
 bexe mmele ke xore e xo hlabele dihlare le mo molomong wa ntlo ya
 xaxo e epele sehlare xore moloi a se ke a tsena. Xa a ka tla
 moloi bosexo wa tswaranexa, xa o mmona o se ke wa mmolabudica,
 o no robala e re xe mahube a hobala o tsee sepekere xoba thswana
 12 o mo kokotele ka phoxong ke xore xodimo xa hloxo, o re, tloxa
 o nyakang mo, xa tloxa a fihla xae o tla hwa. Ke tsela ya xo
 thsaba xo loiwa. Ka thekong ya tladi ngaka xa xo e swanetsexo
 xo hlabela mohlare wa tladi dietanoko le mo hloxong xore xa
 lexadima le xadima wa se ke wa ponya, motho ya tlang xo xo motiya
 o mmone, o tla wa mo fase xa maoto a xaxo o mmolaye o se ke wa mo
 lesa xosasa a ka xo ela manong o tsea le moroto wa xaxwe ke moka o
 isa ngakeng ya xaxo, ngaka e tla xo fotla xaxolo xe motho a loya,
 e re xe motho a hwele, ba tewe ba e dingakeng ka moka beng ba motse,
 byale ngaka e tla tiya moloi xare xa bona. Xa a xana ba fetela
 xo e ngwe le yona ya mmoeletsa, byale yena ka nosi o tla kwa a re,
 ke wele. Byale ngaka e tsee sekere e mo kere. Xe ba boya xae
 13 ba ba tsoxo phela xa ba tsena ka kxoro ba letsa naka e ba e
 fileng ke ngaka, ba hlaba mefulukwane le mekxosi ba kxana.
 Moteiwa a no sepele a le bohlokong ka xore bobo bya xaxwe bo
 atsebya. Ke moka ka moswana ba bitsa batswadi ba xaxwe ba ba
 tsebisa xore ngvana wa lena o loile, eyang thopeng le lefe mohu.
 Ke moka batswadi ba bitse moloi ba e nae thopeng ba mmotse, xe
 e le nnete a loile mme a dumela, ba swanetse xo lefa mohu ka
 lesone la dikxomo le dikxomo tse pedi. Motho o lefa ka hloxo.
 Ba bo mohu ba tseya dikxomo tse ba yo tsea e mongwe motho.
 Mohlomongwe xe ba sa rate xo ya mokome ba re, moemedi wa lehu ke
 letswa, ba tsinya letswa motho a hwa. Motho wa letswa xa a ehwa
 o na le mekxwa mohlomongwe o re ke nyaka nama a bolela ka leina
 la mohu yola.

K34/82

- 14 Mohlomongwe a kxeila dikobo tsa xaxwe a di ja, le lengwe letswa le a xafisa mafelong a mekxwa ya xaxwe ow hwa. La nangwe ebe ba bolaya moloi mo tseleng ka molamo xe ba boya mokomeng. Ba xore ba lahlele ka moleteng wa thakadu. Selo xa se xona xo moloi xa a bolailwe. Dilo tsa ka malapeng. Malapa a hlokomela kudu. Xosasa moxongwe le moxongwe basadi ba swanetse xo fiela ka moraxo xa mo a feditse o xotsa mollo sebesong o apexa moroxo. Banenyana ba beseletsa ke moka mmabona o kwatama lwaleng wa sila. Xe ba sila ba hlabakanya diema, ke tsona dikosa tsa xo sila. Xe a bona xore dithoro xa di dikae, o hlatswa pitsa ya boxobe a hlatlexa yona, ya moroxo ya hlatlolwa ya beiwa ka ntlong, a boya xo fetsisa dithoro tsela kaple, xa pitsa e thoma xo koduwela yena wa sella xa e bela
- 15 o thsela masolo a fehla ka lefehlo ke moka o bolesetsa bya kxakxatha sebakanyana se setelele, ka moraxo o thsela bopi a thepela ka lefehlo, a kxurumela bya butswa. Ka moraxo xa rowe o fana ka leho ke moka byale ba hlatlola ba tsolela ditswaneng. Ditswana ba di hlatswa mo ba fehlele la mathona. Ba di hlatswa ka moxaudi le ka metsi le dibyana tsa moroxo. Xe ba feditse xo tsola boxobe ba tsola moroxo. Byale xo fedile xo leletswe xo ja. Ditsona tsa malapa ke pitsa ya boxobe, pitsana ya moroxo, pitsa ya metsi, merifi ya moroxo, le dikxero tsa maxobe, mahudu le mese, mabea a xo sila motsoko, maxapa, dipitsana tsa mapoto, dipitsa tse dikxolo tsa mabyala, dikxero, ditelo le mexopo.

- Dipitsa xo dira basadi, ba dira ka letsopa. Ba le epa ka matsepe, mme ba rwala ba isa xae, xe ba fihlile ba le kxotla ya ba moraxa. Ba thoma xo bopa dipitsa ka byona. Xe ba feditse ba di ritela ka moraxo ba di ritela ka letsoku le ka moropexetso, ba e kxabisa ka mokxwa o mobotse. Ke moka ba e lesetsa ya oma. Byale xe e omile ba disa bothsobong bya tsona ba di theoba ka namati a mehlare, tse dingwe di a pyatlexa tse di lokile mme ba di thsela metsi xore ba di kxakolo, ke moka mosomo wa dipitsa o fedile.
- 16

17 Mabeya ke dipitisa tsa xo pyatlexa. Mosomo wa ona ke xo sila metsoko le xo tshoba dinlare xore molwetsi a orele le xo xadika dithothonya, ke mexopo ya dikolobe le dimpyanyana. Mo mafatong a ditsela xaufsi le xae o furana ba ribexile lebeya le naxo le dihlare le meriri ya motho, ke xore ka xo rialo ba mokxomolla. Mahudu a betlwa ke banna a mehlare e, morotho, le morula, ke yona mehlare e lokileng kudu mahudung. E tsea mengwaxa-ngwaxa e seso ya phulexa. Ba betla ka dilepe ba kxoba ka dithemo. Mese ba betla ka mehlare ya mahudu.

Mafehlo ke a Mohlatswa le Mohlomi le Mphahla. Ba re xe ba betlile ba thula masoba a mabedi hloxong ya ona ba fefa dipate tsa mphatha le wana ba di lokela masobaneng ke mola ba kokotela xore di tixe. Maho ba kxoba ka mafaka le dithemo.

18 Malwala ba nyaka mafsika a mabotse xo nyaka basadi, ba tsee hamola ba xekxethe xore le be le makxwakxwasipa, le dithailo le tsona ba nyaka matlapana a mabotse ba kxekxethe ka hamola le tsona di be le makxwakxwasipa, xore di tle di kxone xo pyatla mabele e be boupi. Maxapa a tswa dikenyeng tse ba di xasang masimong. Leina la dikenywa tsewe ke mafodi, di tswalwa ke thotse, ba di apexa ka moraxo ba di xope. Dikxero di tswa dikenyweng tsa moraka. Xa e sa le tse nyane dikenywa tse ke maraka, dia lewa xa e sa le tse nyane. Xa di tixile ba di kxeilanya ka boxare kwa tswa dikxero tse pedi byale ke di apexe di butswa, ka moraxo ba di xope makxata a tsona ke moka ba di sete mola di omile xo fedile ke dikxero tsa xo jela.

19 Masaka. Ba axa kxolenyana le mo motseng. Ba axa ka marate a maxolo xore tsa se phakise di bola. Ke masaka a dikxomo. Molomo wa ona o lebella rowe motse o lexo xona xore xa di tswa bosexo o di kwe o tsoxe. Xa di tswile ka molomong o boela ka ntlong wa tsea pheko ya motse wa tlola mahlo ka xobane mohlomongwe di thsetse ke baloi wa no ya o sa dira byalo ba tla xo tiya. Xa o teilwe ke moloi o re xe o xoma o tsena ka sefero sa lapa wa wa fase wa idibala, ba swanetse xo xo nyakela meeti ba xo etimodisa, ke xona o tla phafoxa wa ba botsa xore o dirilwe keng.

K34/82

Mo molomong wa lesaka ba epela motiba difate ba tlotsitse sehlare xore moloi a se tsene. Dikxarebe le basadi xa ba dumelliwe xo tsena ka sakeng ka baka la xore ba ka pherekanya dikxomo. Ba no bona di otile. Xo dumelliwa banenyana le bakxekolo ba baxolo. Masaka a mangwe ba epela bahu ka xare xo ona. Masakana a mananane ba axa kxaufsi le lesaka la bo-mraxe tsona. Lona ba axa ka diphate tse ditsese ba balla ka dipallo le dinti.

20

Masaka a dipudi ba a axa ka moraxo xa motse. Ba a axa ka diphate tse ditsese, mme ba balla ba hlabella le ka lehlaka ba ru-
lela ka xobane dipudi xa di ratane le pula. Masaka a dikolobe a axiwa ka nafsika, a axiwa kxole le motse ka xobane xe a ka axiwa kxaufsi le xae mohlwa pula, tsa xo ja le ka se je xabotse.

Dikxoxo di axelwa diruthutku xore di bexele ka xare xo tsona ka xobane xe di ka bexela kxakala dimpya le dinonyana tse ba rexo ke maxokuku di ka ja maxe awe. Maruping a monna e mongwe xa a lemiwe xa xo dumelliwe xore motho emongwe a axe ka baka la morole wa bana ba ka le diruiwa tsa ka.

Motse ka mella e axiwa kxaufsi le motso ka fase xo yona, ka theko xa bohlabatsatsi xore phefo ya se ke ya tsena ke xore borwa xoba le xodimo. Phefo ya mona xaxeso e simolla le dihlare le dintlo ya rutlolla.

21

Dirapa. Dirapa di lengwa kxaufsi le motse ka baka la xore mohla pula e na ba kxone xo kxa moroxo. Ka dirapeng ba xasa dithotse le dithaxaraxa le maheya ka theko e ngwe ba xasa motsoko. Molore wa dikxomo o no nthsa dibyalo tse. Matlakala a thsollwa mo dirapaneng tsa xae xore a dire mabuduso, a ngwe a thsollwa mokxobeng. Dirapana tsena le mohla a mabyala di thusa kudu baneng xoba xe ngwana a lla a re ke nyaka leheya ba phakisa ba le funana ka bokxaufsi.

Eyala. Eyala bo apexiwa ka lapeng. Xe ba thoma ba ena mmela ka metsing. Xa o metse ba o inola, byale ba anexa letsatsing. Xe o omile ba sila, xe ba feditse xo sila ba hlobolela, ba bangwe ba

22 kxella metsi, ba hlobolela ka lapeng nme xe metsi a lekane ba ritela. Ba apexa metsi a bela, xe a bela ba a thsela ka dipitseng tse dikxolo ka ntlong. Pole xa metsi awe ba thsela bupi le mmela, xa di phahlaxane ba re ke sekuku. Xa ba thsetse metsi ba kxurume-tsa ka diroto xofihlela se butswa. Ka moswana ba apexa, nme ba bo lesetsa ba fola, byale ka moso ba omela ke moka xe bo esa bo a nwewa. Ba thora ba bo hlotla, ba nthsa lexata la kxoro, nme lona le nwewa ke banna feela, basadi ba nwa maxori, nodiri wa byona o swanetse xo uta phihlo xore xosasa ba tie dipapalase. Xo na le ditswana tse dingwe ke maselo, ditsaana, mehlotlo, disexo, diroto, metipo, disohla le lokwa.

23 Maselo ba loxa ka mohlare o ba rexo ke moloxa, ba o pharolanya xwa tswa diphapi tse dintsi, byale ba di xopa xofihlela e ba tse ditsese tsa dipharanyana. Xa e le tse dintsi ba di rwala ba ya natsa ka nokeng ba di ena ka metsing byale ba thora xo kopela ke xore xo leloxa. Xa ba le ruma ba le ruma ka motapho dinti tsa lebipu.

Ditsaana ba loxa byale ka maselo. Mehlotlo ba loxa ka mahlotlo le ka dinti tsa xo ohliwa ke xore yona e loxwa ke basadi.

Disexo ba loxa ka byane byo ba rexo ke lefe, ka dinti tsa mokxudi le tsa motlepe, tsona di loxwa ke banna. Lotipo o loxwa byale ka sesexo. Diroto di loxiwa ka mohlaph le lebipo. Disohla di bolokelwa peu ka xa tsona ba thiba ka sexokxoti molomong wa sona xore dipeba tsa se ke tsa ja peu. Dienywa ke moraka ba xasa masemong. Lokwa ke la xo topela marula, le loxwa ka dinti tsa lefokore le kxaxamela, ba di ohla.

24 Boitswaro le mekxwa motseng. Banna ba hlomphana ka matswalo a bona le moroto ya bona le boxolo bya bona. Xe ba dutsi kxorong xoba kae le kae, monna wa moeti a fihla a re tama kxosi, ba re, morena. A boeletsa a re dumedisang. Yowe e lexo e monyana o tla fa maduma xo yo mongwe a mo fetaxo a sepela byale byale xofihlela a fihla xo ko mang ka nna. A boela xo moeti ka yona tsela ela

25

ya pele a fihle xo yena a re, morena. Xa a tloxa le xona o tla re difate, a tla no sepela ka tsela ya ona, xe xo na le tsa xo ja phetolo e tla re a eme, ke moka ba mo fe a je, mme xa a fetsa ba re sepela xabotse. Xaeba o be a na le dikxang wa di bolela. Illalelang baeti bana le dikxang, molao wa kxorong basemanyana xa ba je dinonyana, ba reya difu ba tanya dinonyana ba di fe banna. La re xe ba ka di ja, xe ba bolla di tla ba tswa ka hloxong di phela, byale batho ba xo tiya ba re e rakise o e sware, ke lebaka la xore masoboro xa ba dithse. Xe ba xorosa ba rwala dikxong, ya sa rwaleng ba mo raka a dula ka lapeng. Mollo e be ba tsekxa ditsekxa. Basadi ba tsea mollo kxorong. Xe ba fihla ba losa, ba kxona ba tsea mollo. Monna xa a dumellwe xo beka ngwetsi morakeng ka xobane ba ka axa ka yena moraka. Motse o rutlexa ka ditsela tse dintsi. Koloi, bobbe, bohodu, le tladi ka moka xa tsona di baka xore xo be le mpherefere. Xa o ya ngakeng e re batho ba xo bolaya, ke moka o thoma xo axa wa xaxo motse kxole le ola, xe ba yo axa motse o moswa ba tiya dintlo ka moka kantle le tse ba boloketseng batho ba baxolo. Xe ba ka tiya le tsona dintlo tsewe ba swanetse xo xasa mokata xore o dire moriti. Banna ba bangwe ba dula kantle le motse, byale batho ba mofuta owe ba re ke ditlaela.

END 6/3